

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

YARKA, ARABELLA

Jurnal intim / Arabella Yarka. - București : Orizonturi,
2018

ISBN 978-973-736-358-9

821.135.1

ARABELLA YARCA

JURNAL INTIM

Traducere de **Liliana Sofia Sitaș**

Editura ORIZONTURI – București

Bdul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20

telefon: 021.3177679, 0744531333

e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

EDITURA ORIZONTURI

Nota traducătorului

În această lucrare au fost relatate fapte reale care nu au fost inventate sau denaturate sub nici o formă. Totuși, unele nume au fost protejate sau reduse la inițiale, după cum a dorit autoarea. Toate datele, până la 14 iunie 1918, sunt înscrise după calendarul iulian¹, decalat, după cum se știe cu treisprezece zile față de calendarul gregorian², pe care România l-a adoptat abia la sfârșitul Primului Război Mondial.

¹ Calendarul iulian este vorba de calendarul roman care a fost reformat de Iulius Cezar. Calendarul nostru actual deriva din acesta. Calendarul iulian a introdus un an bisect din patru în patru ani, ceea ce a dus la o durată medie a anului civil de 365, 25 zile. Ori, anul astronomic, fondat pe mișcarea de rotație a Pământului în jurul Soarelui este puțin mai scurt (365, 242 zile). De-a lungul secolelor această diferență s-a mărit, ajungând la 10 zile în secolul al XX-lea, motiv pentru care s-a intervenit din nou.

² Calendarul gregorian – reformă operată în 1582 de Papa Grigore XIII, care a restabilit echilibrul (a doua zi de joi 4 octombrie a devenit vineri 15 octombrie)

Cuvânt înainte

Nu mi-a venit până acum ideea să-mi public jurnalul intim. Din contră, hotărâsem să fie ars după moartea mea și, din acest motiv, caietele ce conțineau povestea unei părți importante din viața mea au fost ținute ascunse, sub cheie. Dar, trebuie știut că evenimentele dificile cu care m-am confruntat în ultimii ani m-au determinat să renunț la discreția și delicatetea care nu prea mi-au fost de folos de-a lungul vremii; din contră, au făcut să fiu, de multe ori, prost înțeleasă. În afară de asta, recitind anumite pasaje din jurnalul meu, mi-am dat seama că am fost o naivă, că idealismul meu ridicol și orgoliul meu nebun m-au împiedicat să înving încercările la care am fost supusă. Aceasta m-a făcut să mă disprețuiesc atât de tare, să mă urăsc atât de mult, încât am luat hotărârea să mă distrug, făcându-mi publică viața și gândurile cele mai intime, dezvăluind misterul „grădinii mele secrete”.

Da, prieteni, o să mă distrez acum lăsând la vedere tot ceea ce am ascuns: un sentimentalism absurd pe care l-am ținut departe de toți și de toate.

Și, mai ales, să nu credeți că urmăresc să obțin un oarecare succes publicând aceste rânduri: sunt conștientă de mediocritatea stilului meu și îmi dau prea bine seama că majoritatea paginilor scrise de mine conțin lucruri care nu interesează pe nimeni.

Pe de altă parte, nefiind o celebritate, nu mă pot aștepta ca relatarea vieții mele să trezească interesul public. Dar, nu poți fi sigur de nimic și, cine știe?

Poate că printre puținii mei cititori se va găsi și un psiholog binevoitor care să analizeze cu indulgență această grămadă de lucruri trăite.

București, 1929

Golești, 4 septembrie 1913

Cât de mult îmi place atmosfera aceasta de simplitate tihnită în care se trăiește aici! Suntem oaspeții verișoarelor socrului meu, doamnele Fani Droussy și Leni Golescu, două ființe adorabile, pline de delicatețe și bunătațe. În casa lor domnește buna dispoziție. Soțul lui Fani, „unchiul Vassy” ne amuză cu picanteriile lui franțuzești pe care ni le servește cu un aer serios, ca un hâtru autentic ce e.

Leni este văduvă, dar e o fire atât de veselă și de optimistă, încât ai putea s-o iei drept sora mai mare a celor cinci fiice pe care le are, niște brunete micuțe și vioaie, cu ochi strălucitori, care aduc și mai multă veselie în casă... Tanti Ara în sus, Tanti Ara în jos, sunt foarte mândră că aceste mici domnișoare mă consideră mătușa lor preferată.

Locuința acestei amabile familii se află în mijlocul unei vii imense, pe panta unui deal care domină valea Argeșului. Peisajul este vesel și însorit și poți admira priveliștea de la toate ferestrele casei. Camerele sunt mobilate simplu, dar cu un fermecător bun gust, covoare orientale și carpete persane peste tot, pe pereți, pe jos și pe numeroasele divane: mobile Biedermeier, sobe sofisticate, dar și vase de lut românești; portrete de familie, oglinzi antice, bibelouri diverse din toate timpurile și din mai multe țări.

Peste tot vezi vase cu flori: flori rustice în culori vii, mândria țărăncilor noastre, flori de câmp multicolore,

fragile și capricioase în același timp, și dalii, dar și trandafiri voluptuoși, cu parfum aristocratic, cultivați cu grijă în grădinile boierești.

Pe marginea fiecărui balcon și a teraselor sunt fixate jardiniere înguste din lemn, umplute cu pământ și vopsite în verde, din care se înalță alte flori strălucitoare, mai ales condurul doamnei și mușcate.

Seara, lămpile cu gaz ne întorc în timp, pe vremea bunicelor noastre – unele ne surâd chiar aici, din tablourile cu rame aurite care se văd pretutindeni, în casă. Cât despre distracții, nici o constrângere: fiecare face tot ce-i place, fără mici jocuri de societate și, slavă Domnului, fără vecini de moșie stânenitori.

Leagănul Goleștilor, proprietate strămoșească a celor de aici și locul istoric unde au luat naștere atâtea evenimente politice importante, zace trist în vale, în apropierea Argeșului: pe locuitorii lui, oameni foarte simpatici, de altfel, îi întâlneam destul de rar. Carol îmi lăuda poezia și farmecul acestui domeniu glorios unde, pe vremuri, toate rudele lui se adunau în jurul unei bătrâne și nobile doamne care se numea Felicia Racoviță, o mătușă care a murit acum câțiva ani. Conacul bătrânului Golești, oricât de romantic și de ospitalier ar fi putut fi el până acum zece ani, îmi inspira mie, care îl vedeam acum pentru prima oară, o groază teribilă. Ruinat, întunecos, și umed, situat în mijlocul unui parc plin de „arbori seculari”, care îl sufocau și îi luau lumina, îți trezește gânduri macabre. Și totuși, aici își petreceau verile scriitorul meu socru, veselele lui verișoare, ca și alți membri fericiți ai acestei familii. Dar îmi e absolut imposibil să-mi imaginez că poți măcar să surâzi într-un loc atât de lugubru. Tot încerc să mă conving că mă înșel, că, după cum mi se spune, degradarea acestei locuințe ideale este recentă și se datorează neglijenței

actualilor proprietari. Trebuie să-i credem, pentru că țin atât de mult la această minciună pioasă care este, fără îndoială, un omagiu adus tradițiilor...

Căci, nu uita, tânără doamnă, că ai nimerit într-un mediu foarte șovin. Exceptându-i pe Golești, care se consideră pământeni, și pe care nimeni nu îndrăznește să-i contrazică pentru că strămoșii lor au adus servicii țării, nu găsești aici decât un amalgam de origini: cei din familia Racoviță¹, de origine tătară; „oncle Vassy”, de origine greacă, familia Karolda descendenți direcți ai marelui Liszt și ai contesei de Agoult. Ca să nu mai vorbim de Carol² și Teodor care, pe lângă descendența ungurească, franceză, germană, evreiască, valahă și tătară a tatălui lor, au, din partea mamei lor, mult sânge ceh și grecesc în vene.

Dar sunt toți, spre cinstea lor, români adevărați.

În ceea ce mă privește, în afară de originile mele austriece, mă consider și eu, de cea mai pură rasă românească. Dar, e de preferat să-i lăsăm pe etnografi și pe genealogiști să studieze terenul acesta destul de accidentat...

Îmi place teribil de mult să urc în vârful dealului, deasupra platoului, nu departe de casa lui Leni. Aici aerul e atât de curat, de transparent. Și cât spațiu...Privirea se pierde în orizontul fascinant, de peruzea. Spre miazăzi, valea Argeșului descrie un semicerc imens scăldat

¹ Felicia „Racoviță (1824–1906) era sora Anei Racoviță (1834–1874), mama lui Alexandru Davila, socrul autoarei. (n.t.)

² Soțul autoarei, Carol A. Davila, zis Citta, era fiul lui Alexandru Davila și al Ortansei Keminger. Mai târziu a făcut carieră în diplomatie – ministru al României la Varșovia (1927–1929) și la Washington (1929–1933). Rămas în SUA din 1938, a făcut parte din consiliul de conducere al Ligii Românilor Liberi, organizație fondată în 1951 la New York de generalul Nicolae Rădescu și a militat pentru „restabilirea unei Româнії independente. (n.t.)

În ceturi lucitoare, din care răsare, spre apus, orașelul Pitești.

*

Văzut de departe, dincolo de magia locului, acest banal târg de provincie seamănă cu unul dintre orașele acelea de vis descrise de călătorii Orientului. Spre nord observi văi de un verde-smarald, păduri aproape negre și, în depărtare, de un albastru-întunecat pe cerul senin se profilează Carpații, ca o draperie diafană în zare. De la dreapta la stânga se pierd în depărtare colinele cultivate cu vii. Într-un colț al platoului, își întinde larg brațele verzi un stejar solitar, care domnește măreț și dă splendoare locului.

Ce bine e să te așezi la umbra acestui arbore și să-ți lași gândurile să zboare, să te impregnezi cu frumusețea lui și să respiri parfumul dătător de viață al plantelor care acoperă pământul în jurul tău. De multe ori, seara, asist uluită la minunea apusului de soare care lasă să zboare în jurul meu jerbe de foc; ele întârzie și se împrăștie cu nonșalanță la apus, în timp ce, din cealaltă parte a orizontului luna urcă încet, enormă și aurie pe un cer de culoarea lavandei. Farmecul nostalgic și ușor morbid care plutește în lumina acestei regiuni umple aerul de o voluptate nedefinită...

Carol visează să cumpere platoul și să construiască un castel în preajma stejarului cel mare. Pentru că, deși încă tineri, vrem să ne clădim o bătrânețe confortabilă... Si apoi, înainte de a îmbătrâni mai avem un drum destul de lung de parcurs, mână în mână.

Ideea acestei viitoare locuințe ne obsedează, Carol, al cărui suflet de artist nu e lipsit de simț practic, e preocupat zilnic să găsească posibilitățile materiale ca să realizăm acest proiect poetic.

Oare vom reuși?

Iată, au trecut deja șapte luni de când sunt măritată. Mă tot întreb de unde mi-a venit dorința asta subită să țin un „jurnal intim” și să consider o datorie sfântă față de mine însămi să scriu zi de zi în el? Și de ce mi-a venit tocmai acum această idee?

Totuși viața mea de tânără fată, o tânără „imposibilă” și răsfățată era în alt fel agitată decât cea de acum, de când m-am măritat; numeroasele mele călătorii, mai ales voiajul meu în Indii, mi-ar fi putut inspira niște pagini memorabile... Ah, Arabella!

Dar când mă întorc cu gândul în trecut, totul mi se pare atât de straniu, de îndepărtat și de neînțeles.

De când îl iubesc pe Carol – e totuși soțul meu – văd altfel viața; se pare că am devenit o altă persoană. Ce rezervă de dragoste am purtat în mine fără să știu?

Acum simt că nu va dispărea niciodată... Cine ar fi crezut că o prietenie lungă și pură între doi tineri putea să ducă la o dragoste atât de puternică și reciprocă? Pentru că, fără îndoială, Carol mă iubește, chiar dacă este al meu și prin legăturile „odioase” ale căsătoriei.

Da, da: dragostea și căsătoria – fericirea perfectă – m-am schimbat enorm. Nu spuneam eu la început că iubesc atmosfera de calmă simplitate care domnește aici? Îmi place Goleștiul, mai ales pentru că tânărul meu zeu cu ochii verzi se simte bine aici, pentru că locul îi pune cel mai bine în evidență frumusețea; pentru că aici simt că-mi aparține tot mai mult, fiind protejați de multele neplăceri care ne irită la București.

Oricum, n-aș fi crezut niciodată că m-aș putea complăce într-o astfel de ambianță patriarhală. Este deci adevărat ceea ce spune adesea mama: te schimbi, viața te schimbă.

Pe vremuri, în sfârșit, până să mă îndrăgostesc de Carol – nici nu voiam să aud că m-aș putea căsători cu

un român; nu visam decât la nord americani, nu relaționam decât cu ei și cu anglo-saxonii (e adevărat că au reputația de a fi cei mai buni soți din lume). Chiar și sentimentele mele față de iubitul meu s-au schimbat la un moment dat. Acum mai puțin de un an aș fi râs în hohote dacă mi-ar fi spus cineva că mă voi îndrăgosti de Carol Karolda. Eram atât de buni prieteni și atât de departe de a întrevedea cea mai mică posibilitate de a ne îndrăgosti unul de altul, încât nici măcar nu remarcasem cât de frumos era. În orice caz, frumusețea lui, care, în prezent este unul dintre motivele – poate principalul? – pentru care sunt atât de atrasă de el, nu mă impresiona deloc în vremea aceea; nu am avut această revelație decât patru ani mai târziu, când a fost un adevărat „coup de foudre”, dragostea aceea la prima vedere despre care auzeam vorbindu-se.

S-a întâmplat anul trecut, în noiembrie, la o conferință muzicală organizată de Reynaldo Hahn la București.

Ne întorsesem după o lungă ședere în străinătate și nu-l mai văzusem pe Charles de aproape un an. Tocmai luam loc în sală când am fost impresionată de silueta elegantă și de figura extraordinar de frumoasă a unui tânăr care se afla pe estradă, într-un grup de auditori care îl înconjuraseră pe muzicianul conferențiar. Nu mi-a venit să cred când l-am recunoscut pe prietenul meu Carol, care îmi părea un zeu grec, înveșmântat în negru.

Îl priveam intens, cu altfel de ochi, cu o dorință pe care n-o mai resimțisem până atunci. Apoi privirea mea i-a captat atenția și ne-am salutat de la distanță, ca doi prieteni care nu s-au văzut de mult; după terminarea conferinței a venit la mine și și-a manifestat puternic bucuria de a mă revedea; ba chiar mi-a zis, din senin, că noul meu parfum e delicios...

Începând din ziua aceea între noi a apărut un vag flirt, dar eram convinsă că nu am pentru Carol decât o pură prietenie – prietenie care îmi permitea, totuși, să accept cu plăcere curtea pe care începuse să mi-o facă.

Convingerea că-l iubesc a apărut în seara de Crăciun, la o mică reuniune de familie: a fost oarecum straniu din punct de vedere psihologic, dar mi-a întărit încrederea într-un al șaselea simț; nu aveam niciun motiv să cred că-l voi reîntâlni pe Carol în seara aceea, dar mă simțeam foarte bine, puțin surescitată chiar, și mă amuzam pe seama unui văr amabil, care-și cam pierduse capul după mine...

Deodată – era destul de târziu – se auzi o sonerie, de undeva din casa imensă, și m-a făcut să tresar violent. De ce oare? De ce să fi auzit eu, printre râsete și conversații cu voce tare, zgomotul aproape imperceptibil al soneriei? Oare nu așteptam pe nimeni? Ochii mi s-au întors involuntar spre scara de la intrare și am înțeles imediat ce se întâmpla cu mine... Ce apariție!

Am încercat totuși să-mi păstrez calmul – îmi era frică să mă aventurez în această legătură, hotărâsem de puțin timp – chiar nu știu de ce – să fiu rezonabilă, să fac o căsătorie strălucită și să nu-mi mai supăr părinții, care aveau destule de suportat din cauza mea...

Timp de câteva zile între mine și Carol a avut loc un mic duel. Am inventat tot felul de pretexte ca să-l evit. Apoi, întâlnindu-ne din întâmplare la un matineu dansant, aproape că ne-am certat; era pentru prima dată de când îl cunoșteam pe Carol, să aud de la el niște lucruri atât de neplăcute și să-i răspund dezinvolt, încercând să par ironică. Dar în aceeași seară, reîntâlnindu-l la o reuniune dansantă, m-am bucurat așa de tare încât am știut că sunt definitiv „pierdută”; pentru că era mai frumos ca niciodată – cu o oarecare tristețe în priviri. Ei bine,

eram „pierdută”. Și câteva zile mai târziu, la petrecerea de Anul Nou, în casa unor prieteni comuni, am fost atât de fericită să-l văd intrând, încât am rămas fără grai. Nu am mai văzut în jurul meu decât ochii lui mari, de culoarea mării, a căror privire m-a învăluit toată noaptea.

Ah, cu siguranță, în noaptea aceea mi-am dăruit suflul lui Carol...

Și cum să nu devii superstițios, cum să nu crezi că norocul se distrează adesea cu noi, dându-ne niște mici semne – semne care sunt uneori vizibile și palpabile, dar pot fi adesea misterioase; la sfârșitul supeului s-a servit faimoasa „plăcintă a regilor”; singura figurină fetiș din prăjitură s-a nimerit a se afla în bucata lui Carol! Era vorba de o monedă din aur, un frumos ludovic de aur, nou-nouț.

Cât de tandră este istoria acestei monede care a devenit emblema dragostei noastre! După supeu, Carol mi-a dăruit-o spunându-mi că nu mai avusese niciodată un astfel de noroc și că îl considera ca pe un semn al unei fericiri viitoare...

Ne-am retras apoi într-un salonaș gol, unde am discutat mult: Carol m-a rugat să port mereu această monedă pe talie – direct pe piele... Și mi-a cerut să-i promit că o dată, „o singură dată” – spunea el, aveam să-i dau voie să sărute moneda de pe talia mea. I-am promis. A doua zi, pe 1 ianuarie 1913, am făcut, cu ajutorul unui cui și al unui ciocan, o gaură în moneda de aur și mi-am fixat-o în talie cu un lăntișor subțire din platină...

De atunci o port mereu.

Au urmat niște zile bune, cu întâlniri secrete, cu mult romantism și dragoste. Dar nu părea să anunțe o căsătorie între noi. Carol nu vorbea despre așa ceva, ceea ce mă cam mira. Pe de altă parte, așteptându-mă la o opoziție formală din partea părinților mei, în ochii

căroră „acest tânăr” nu putea fi considerat partida ideală pentru fiica lor, nu eram prea interesată de ceea ce avea să se întâmple; era destul să fiu fericită. Fatalistă, mă lăsam, pur și simplu, răsfățată de dulceața dragostei și a bucuriei de a trăi.

Dar într-o zi, Carol a început să fie tăfnos. Era la sfârșitul lui ianuarie. Ne întorceam de la o partidă de călărie, galopând pe un noroi îngrozitor datorat unui dezgheț brusc. Mă uitam cu coada ochiului la frumosul lui profil, care devenise brusc bosumflat și nu reușeam să ghicesc ce se întâmpla cu iubitul meu; de unde veneau dezamăgirea și tristețea care îi aspriseră trăsăturile? Neliniștită, am încetinit galopul calului și i-am cerut și lui să facă la fel, apoi l-am întrebat din ce cauză era așa de prost dispus. Mi-a răspuns rapid că „își dăduse seama că sentimentele mele nu erau profunde și că purtarea mea îl rănise enorm. Am fost uluită, eram convinsă că nu făcusem nimic ofensator, și, mai ales, nu spusese nimic care să-l rănească pe Carol. Am insistat, cerându-i să-mi explice de unde-i venise ideea aceasta absurdă. După mai multe ezitări, mi-a dat de înțeles că el a crezut, încă de la început, în dragostea noastră, că ne vom căsători dar, date fiind situațiile noastre financiare, eu trebuia să vorbesc despre căsătorie.

— Nu ne-ar fi deloc ușor, îi spun. Nu uita că eu sunt obișnuită să trăiesc în lux, fără griji materiale. Și mi-e teamă că voi avea probleme cu părinții mei dacă mă voi căsători împotriva voinței lor. Oare dragostea n-o să piară dacă ne vom obliga la tot felul de restricții materiale? (cât de absurdă puteam fi!)

— Cum adică, tu, care erai o idealistă și pe care o credeam o sentimentală, vorbești astfel? Asta înseamnă dragostea ta? Pentru mine nu contează decât să fiu cu

tine, „două inimi și o colibă”. Nu știi cât de tare disprețuiesc luxul și confortul!

Nu voi ști niciodată de ce am fost doar pe jumătate convinsă. Dar, din fericire, tentația era mare; dragostea a învins orice ezitare în mine și câteva zile mai târziu am obținut, spre marea mea surprindere, consimțământul părinților mei! (De-abia mai târziu își vor manifesta ei nemulțumirea)

Mai aveam un singur obstacol de trecut: tatăl lui Carol¹, unul dintre bărbații cei mai inteligenți și mai fermecători pe care îi cunosc, divorțat și un cuceritor neobosit care, de câteva luni îmi face curte, o curte destul de asiduă, ca să spunem lucrurilor pe nume. Deși mă amuza ideea că îi voi năruia speranțele în favoarea fiului lui, mă simțeam destul de stânjenită, dar venise momentul să acționez.

Am considerat că ar fi mai elegant să aflu din gura mea cum stau lucrurile, decât să las în seama altcuiva, oricine ar fi fost el, să-i dau vestea aceea.

Ocazia s-a ivit curând, când l-am întâlnit la o serată, în absența lui Carol, care era plecat în provincie și căruia nici măcar nu reușisem să-i dau vestea cea bună, despre consimțământul părinților mei. Acum, mă gândeam cu plăcere că surpriza avea să fie și mai mare; la întoarcerea lui avea să găsească totul aranjat pentru căsătoria noastră.

„Papa Alexandru” se tot învârtea în jurul meu mai mult decât de obicei, ceea ce nu-mi era de prea mare folos, dar mi-am luat inima în dinți și am replicat, după un compliment pe care tocmai mi-l făcuse:

¹ Tatăl lui Carol – Alexandru Davila (1862-1929), scriitor și om de teatru, fiul doctorului Carol Davila și al Anicăi Racoviță, urmașa Goleștilor. (n. t)

— Vă sunt îndeajuns de simpatică încât să consimțiți să vă devin noră? Prin ochii lui de un albastru ca oțelul a trecut o umbră. Fără îndoială că se întreba de care dintre cei doi fii ai lui era vorba, știindu-mă atașată de actualul meu cumnat.

Mi-a răspuns cu o veselie ușor forțată:

— Îmi veți fi și mai dragă, dar nu mie trebuie să-mi cereți permisiunea...

— Ba da. Obținând deja permisiunea părinților mei, nu aștept decât consimțământul dumneavoastră pentru a mă logodi cu fiul vostru, Carol.

Umbra din ochii lui s-a accentuat. Dar luându-mi mâna și ducând-o cu galanterie afectuoasă la buze, a adăugat vesel:

— Având doi fii eram destul de trist că nu am și o fiică. Iată-mă acum fericit să câștig una atât de fermecătoare ca dumneavoastră.

Uf! Inima îmi tresălta de bucurie, o să mă logodesc cu „zeul meu din Olimp”.

Nu l-am revăzut pe Carol decât după trei zile, la o căsătorie în frumoasa biserică Domnița Bălașa. Ne învăluia o atmosferă exaltantă: aroma tămâii, lumina aurie a lumânărilor, corul care lansa imnuri de fericire, florile, toaletele vesele și bijuteriile care străluceau. Am stat tăcuți, unul lângă altul, dar, în sinea mea, eram nerăbdătoare să-i dau veștile bune care aveau să-l facă și pe el fericit. În sfârșit, mi-am pregătit o introducere incitantă:

— Ești sigur că voi ști să te fac fericit dacă voi fi nevasta ta?

— Sunt sigur că ești singura care va avea această putere și eu te voi face să nu regreti niciodată alegerea făcută.

Cuvintele lui sunt atât de diferite de cele pe care tatăl meu adoptiv a avut cruzimea să mi le spună în ziua